МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет політичних наук

Кафедра соціології та політології

«**ЗАТВЕРДЖУЮ**»
Перший проректор
Юрій КОТЛЯР
"30" серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Спеціальність 032 Історія та археологія
Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Спеціальність 052 Політологія
Спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Спеціальність 061 Журналістика

Розробник	Богдан БОНДАРЕЦЬ
В.о. завідувача кафедри розробника	Тетяна ЛУШАГІНА
Завідувач кафедри спеціальності 032 Історія та археологія	Ірина МІРОНОВА
Завідувач кафедри спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	Олександр ШЕВЧУК
В.о. завідувача кафедри спеціальності 052 Політологія	Тетяна ЛУШАГІНА
Завідувач кафедри спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	Ірина МІРОНОВА
В.о. завідувача кафедри спеціальності 061 Журналістика	Тетяна СИДОРЕНКО
Гарант освітньої програми «Історія та археологія»	Яна ГАРГАУН
Гарант освітньої програми «Міжнародні відносини (з вивченням двох іноземних мов)»	Ірина ГАБРО
Гарант освітньої програми «Політологія»	Тетяна ЛУШАГІНА
Гарант освітньої програми «Історія та громадянська освіта. Правознавство»	Владислав ПАРХОМЕНКО
Гарант освітньої програми «Журналістика»	Тетяна СИДОРЕНКО
Декан факультету політичних наук	Анастасія ХМЕЛЬ
Т.в.о. начальника НМВ	Сергій ШКІРЧАК

Миколаїв – 2024 рік

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Назва дисципліни	Філософія	
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Спеціальність	032 Історія та археологія	
Освітня програма	Історія та археологія	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1 курс	
Навчальний рік	2024-2025	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	1	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15 15 60	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	Українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Назва дисципліни	Філософія	
Галузь знань	29 Міжнародні відносини	
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	
Освітня програма	Міжнародні відносини (з вивченням двох іноземних мов)	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1 курс	
Навчальний рік	2024-2025	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	1	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15 15 60	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	Українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Назва дисципліни	Філософія	
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	
Спеціальність	052 Політологія	
Освітня програма	Політологія	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1 курс	
Навчальний рік	2024-2025	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	1	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15 15 60	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	Українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Назва дисципліни	Філософія	
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка	
Спеціальність	014 Середня освіта	
Спеціалізація	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	
Освітня програма	Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1 курс	
Навчальний рік	2024-2025	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	1	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15 15 60	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	Українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Назва дисципліни	Філософія	
Галузь знань	06 Журналістика	
Спеціальність	061 Журналістика	
Освітня програма	Журналістика	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1 курс	
Навчальний рік	2024-2025	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	1	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15 15 60	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	Українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

Розділ 2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Філософія належить до циклу світоглядних дисциплін загальноосвітнього характеру, яка є нормативною на рівні бакалаврської підготовки студентів вищого навчального закладу.

Мета навчального курсу: надання знань з філософії як світогляду людини, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, розуміння онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття.

Курс "Філософія" як фундаментальна дисципліна, яка формує у студента світоглядні позиції і універсальну методологію пізнання та діяльності, ставить перед собою наступні завдання:

- забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності;
- ознайомити із наявними філософськими концепціями;
- розкрити поліфонізм та плюралізм філософського мислення;
- створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів;
- ознайомити з історією філософської думки, з досягненнями сучасної філософії;
- сприяти формуванню у студентів здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ соціокультурного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань теоретичного і практичного характеру в професійній сфері та особистісному життєвому просторі.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на **формування компетентностей**:

Для спеціальності 032

Загальні компетентності спеціальності (ЗК)	ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Для спеціальності 291

Загальні компетентності	ЗК1	Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його

спеціальності (ЗК)		сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;
	ЗК2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.
	ЗК3	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК6	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК8	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК13	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК15	Здатність до міждисциплінарної взаємодії, налагодження та здійснення комунікаційної діяльності із зовнішнім середовищем, спілкування з експертами з інших галузей.
	ЗК16	Здатність діяти з позиції соціальної відповідальності, займати активну життєву та громадянську позицію, розвивати лідерські якості.
	ЗК17	Здатність до безперервного навчання та саморозвитку, самостійної і автономної праці, використання системного підходу до розроблення та реалізації проектів.
Спеціальні компетентності (СК)	СК2	Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

Для спеціальності 052

Загальні компетентності спеціальності (ЗК)	ЗК1	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

Для спеціальності 014.13

Загальні компетентності спеціальності	ЗК03	Здатність працювати в команді.
	ЗК04	Здатність бути критичним і самокритичним.

(ЗК)	ЗК06	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
	ЗК07	Навички міжособистісної взаємодії.

Для спеціальності 061

Загальні компетентності спеціальності (ЗК)	ЗК5	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК17	Здатність навчатися та оволодівати сучасними знаннями

2.2. Очікувані результати навчання

В результаті вивчення курсу студенти мають знати:

- специфіку та структуру філософського знання; основне коло філософських проблем;
- основний зміст розділів філософії (онтології, гносеології, соціальної філософії, антропології, тощо);
- основні типи філософських концепцій і стилів мислення;
- походження і сутність свідомості, її форму і структуру;
- способи пізнання світу, функціонування знання у сучасному суспільстві;
- форми суспільної свідомості, їх взаємозв’язок;
- умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, культури.

Крім того, студенти мають набути таких навичок як:

- обґрунтувати свою світоглядну і громадянську позицію;
- використовувати отримані знання при вирішенні професійних задач;
- розуміти і об’єктивно оцінювати досягнення і феномени культури і цивілізації;
- мислити на теоретичному рівні, володіти методами пізнання, творчої діяльності;
- бути здатними до діалогу як способу вирішення соціальних, етичних, правових проблем.

Відповідно до освітньої програми, очікувані **результати навчання** включають вміння:

Для спеціальності 032

ПРН 1	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

Для спеціальності 291

РН 17	Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

Для спеціальності 052

РН 3	Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності
РН 4	Мати навички професійної комунікації
РН 6	Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

Для спеціальності 014.13

ПРН 1	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
РН 4	Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.
РН 8	Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

Для спеціальності 061

ПРН 19	Оцінювати отримані знання з погляду можливості їх застосування у професійній діяльності

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

3.1. Програма навчальної дисципліни для денної форми навчання студентів 1 курсу

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські)	Самостійна робота
1	Філософія як специфічний тип знання.	2	2	8
2	Філософія стародавнього світу.	2	2	8
3	Філософія 5-18 ст.	2	2	8
4	Філософія 19- поч.21 ст.	2	2	8
5	Проблеми онтології та феноменології.	2	2	8
6	Проблеми гносеології	2	2	8
7	Проблема людини у філософії.	2	2	8
8	Соціальна філософія.	1	1	4
Всього за курсом		**15**	**15**	**60**

Розділ 4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. Зміст лекційних занять

№ лекції	Кіль-кість годин	Тема лекції	Ключові питання, які розглядаються
Лекція 1	2	Філософія як специфічний тип знання	Філософія та світогляд. Світогляд як форма самоусвідомлення людини. Основні риси світогляду. Світогляд як світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Особливості та функції міфу. Суспільно-історична природа релігії, її соціальні та гносеологічні функції. Ідея Бога. Взаємозв'язок і розвиток міфології, релігії та філософії. Зародження філософської думки. Предмет філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення.
Лекція 2	2	Філософія стародавнього світу.	Культурно-історичні передумови виникнення філософії. Своєрідність філософії Стародавньої Індії та Китаю. Місце передфілософії у духовній культурі Стародавньої Індії. Веди. Упанішади. Брахманізм. Буддизм. Основні школи філософії індуїзму. Місце передфілософії у духовній культурі Стародавнього Китаю. П'ятикнижжя. Конфуціанство. Даосизм. Причини виникнення філософії у Стародавній Греції. Досократівська філософія, її універсалістські орієнтації (Мілетська школа, Геракліт, Піфагореїзм). Криза унітарності мислення (Елейська школа). Плюралістична тенденція філософського освоєння світу – Емпедокл, Анаксагор, Демокріт. Класична філософія – софісти, Сократ, Платон, сократичні школи, Аристотель. Криза класичної античної філософії. Філософія еллінізму (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм).
Лекція 3	2	Філософія 5-18 ст.	Філософія середньовіччя (К. Тертулліан, А. Августин, Ф. Аквінський, П. Абеляр, Р. Бекон, Д. Скотт). Особливості середньовічної схоластики. Релігійний характер філософської думки. Ідея Бога. Природа і людина як творення

			Бога. Філософія Фоми Аквінського. Формування європейської освіти, перші університети. Філософія Відродження (Л. Валла, М. Кузанський, Дж. Бруно, М. Монтень). Характерні риси епохи, їхнє відображення у філософській думці. Антропоцентристський, гуманістичний характер філософії епохи Відродження. Натурфілософія, пантеїзм. Геліоцентризм і вчення про нескінченість Всесвіту – М.Коперник, Г.Галілей. Філософія Нового часу. Проблема методу пізнання. Філософське обґрунтування нової картини світу (Ф.Бекон, Р.Декарт, Б.Спіноза, Г.Лейбніц, Дж.Локк, Дж.Берклі, Д.Юм). Механістичний характер філософії XVIII ст. Поняття субстанції у філософії Нового часу. Проблема людини у філософії Просвітництва (Ш.Л.Монтеск'є, Вольтер, Ж-Ж. Руссо). Французький матеріалізм, його розуміння людини і суспільства (Ж. Ламетрі, К.-А. Гельвецій, П. Гольбах, Д. Дідро).
Лекція 4	2	Філософія 19- поч.21 ст.	Класична німецька філософія. І.Кант - теоретична і практична філософія. Філософія людського „Я" (І.Фіхте). Філософія Ф. Шеллінга. Філософія абсолютної ідеї Г.Гегеля. Діалектична логіка Г.Гегеля. Філософські погляди Л.Фейєрбаха. Становлення і розвиток марксизму. Проблеми людини, суспільства, розуміння історичного процесу. Філософія К.Маркса і сучасність. Виникнення та розвиток некласичної філософії. Філософія XIX ст. Перегляд класичної моделі світорозуміння. Програма радикального оновлення філософії – позитивізм, філософія життя. Відкриття несвідомих поривів життя (А. Бергсон, Ф. Ніцше, А. Шопенгауер). Відмова від суб'єкт-об'єктної дихотомії буття. Світ як тривалість. Філософія XX ст. Екзистенціалізм. Філософська антропологія. Персоналізм. Неотомізм. Неофрейдизм. Філософія постмодернізму.
Лекція 5	1	Проблеми онтології та	Категорія буття: її смисл і специфіка. Буття як реальність і абстракція. Людина в бутті.

		феноменології.	Філософські концепції буття. Форми буття. Буття і час. Буття і простір. Типи онтології: реалізм (матеріалізм), ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Духовний вимір людського буття. Знаково-символічна форма буття духу. Проблема ідеального. Природничі та соціально-історичні засади свідомості. Самосвідомість. Рефлексія, розум, інтелект, мислення. Мислення і мова, мовний символізм буття. Свідомість і людська життєдіяльність. Сфери свідомості: пізнавальна, емоційна, мотиваційно-вольова. Рівні психічного життя людини: несвідоме, підсвідоме, надсвідоме.
Лекція 6	2	Проблеми гносеології	Об'єкт і суб'єкт. Об'єкт-суб'єктна і суб'єкт-суб'єктна пізнавальна ситуація. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне пізнання. Пізнання і творчість. Проблема істини. Істина і хибність. Істина і вірогідність. Критерії істини. Знання і мудрість. Рівні пізнання: віра, гадка, дискурсивне знання, мудрість. Сучасна методологія пізнання. Універсально-об'єктивістська методологія. Діалектика. Типи екзистенційної методології (феноменологія, герменевтика). Методологія пізнання як форма організації оптимально ефективної діяльності людини.
Лекція 7	2	Проблема людини у філософії	Специфіка людського буття. Буття людини як реальний процес її існування. Буттєвість, свобода і творчість – сутнісні характеристики людини. Свобода, вибір, відповідальність – сутнісні засоби реалізації творчої життєдіяльності людини. Антропосоціогенез. Проблема людського начала. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Основоположні феномени людського буття: любов, творчість, щастя, віра, праця, гра. Тема життя і смерті у філософії. Конечність індивідуального існування людини. Сенс життя людини і людства. Соціальне буття людини як єдність індивідуального і суспільного буття.
Лекція 8	1	Соціальна філософія.	Філософія суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства. Феномен соціального. Соціум як історичний процес. Предметність,

			діяльність, спілкування – форми існування соціуму. Суспільство як система. Суспільство і природа. Географічне середовище і його роль в житті суспільства. Демографічні чинники суспільного розвитку. Основні сфери життєдіяльності суспільства та їх специфіка. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальна група. Соціальна структура традиційного, індустріального і інформаційного суспільства. Соціальна мобільність і соціальна стратифікація. Політика як регулятивний механізм функціонування та розвитку соціуму. Політичні відносини та інститути. Держава як елемент політичної системи. Філософія історії. Проблема сенсу історії. Проекти світової історії. Зміст формаційного та цивілізаційного підходів до аналізу історичного процесу. Людина як суб'єкт історичного процесу. Народ та особистість в історії.

4.2. Теми і плани семінарських занять

№ Семінару	Кіль-кість годин	Тема семінару	Ключові питання, які розглядаються
Семінар 1	2	Філософія як специфічний тип знання	1 .Поняття світогляду. Світогляд як спосіб духовно-практичного освоєння дійсності. 2.Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія. 3.Особливості філософського світогляду. 4.Філософія в системі культури. Основні функції філософії.
Семінар 2	2	Філософія стародавнього світу.	1.Передфілософія Стародавньої Індії. 2.Передфілософія Стародавнього Китаю. 3.Причини виникнення філософії у Стародавній Греції. 4.Досократівська філософія. 5.Антична класика: філософія Сократа, Платона, Аристотеля.
Семінар 3	2	Філософія 5-18 ст.	1.Загальні риси філософської думки європейського середньовіччя. 2.Патристика.

			3.Схоластика. 4.Загальні риси філософської думки епохи Відродження. 5.Натурфілософія епохи Відродження. 6.Соціально-політичні вчення у філософії Нового часу: теорія суспільного договору Т.Гоббса, концепція прав людини Д.Локка. 7.Філософія доби Просвітництва.
Семінар 4	2	Філософія 19-поч.21 ст.	1.Філософське вчення І. Канта. 2.Філософська система та метод Г. Гегеля. 3.Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. 4.Основні філософські ідеї К. Маркса. 5.Вплив марксизму на світову суспільну думку та соціальну практику. 6.Сучасна релігійна філософія. 7. Герменевтика. 8.Філософія постмодернізму.
Семінар 5	2	Проблеми онтології та феноменології.	1.Проблема буття в історії філософії. 2.Форми буття. 3.Буття і час. Буття і простір. 4.Типи онтології.
Семінар 6	2	Проблеми гносеології	1.Проблема пізнання у філософії. Структура процесу пізнання. 2.Проблема методу пізнання у філософії. Філософські закони і категорії, їх зміст та роль в процесі пізнання. 3.Наукове пізнання, його рівні, форми та методи. 4.Проблема істини в філософії. Критерії істини.
Семінар 7	2	Проблема людини у філософії	1.Образ людини в історії філософії. 2.Проблема походження людини. 3.Свідомість, мислення, мова. 4.Проблема життя і смерті у філософії. 5.Сенс життя людини.
Семінар 8	2	Соціальна філософія.	1.Суспільство як об’єкт філософського аналізу. Основні джерела суспільного розвитку. 2.Основні сфери життєдіяльності суспільства та їх специфіка. 3.Соціальна структура.

			4.Філософське осмислення історії. Проблема періодизації історії суспільства.

4.3. Завдання для самостійної роботи студентів

Підготовка повідомлення

Формою самостійної роботи з курсу «Філософія» є підготовка повідомлення за темою семінарського заняття. Наприклад, студенти обирають тему повідомлення для заняття 2 «Філософія стародавнього світу» - 1) Життя Конфуція, 2) Життя Будди, 3)Вчення про атоми Демокріта, 4) Вчення про державу Платона та інші.

Сенс цього завдання полягає в тому, щоб використати для його підготовки спеціальні джерела, а не лише підручники. Студент виступає з повідомленням під час семінарського заняття. Час виступу – максимум 10 хвилин. Критерії оцінювання подані у відповідному розділі програми.

Розділ 5. Підсумковий контроль

5.1. Питання до заліку

1.Світогляд: поняття, структура, історичні форми.
2.Світогляд і філософія. Специфічні риси філософського мислення.
3.Предмет філософії. Основні функції філософії.
4.Передфілософія Стародавньої Індії
5.Передфілософія Стародавнього Китаю
6.Виникнення філософії у Стародавній Греції. Досократівський період.
7.Антична класика: Сократ, Платон, Арістотель.
8.Філософія європейського середньовіччя.
9.Філософія епохи Відродження.
10.Філософія Нового часу.
11.Філософія епохи Просвітництва.
12. Основні ідеї німецької класичної філософії.
13.Філософські погляди К.Маркса, їх вплив на світову філософію та соціальну практику.
14.Некласична філософія XIX ст.
15.Некласична філософія XX ст.
16.Філософській постмодернізм.
17.Розвиток філософської думки в Україні.
18.Філософія Г.Сковороди.
19.Пізнання як філософська проблема. Об'єкт і суб'єкт пізнання.
20.Діалектика як філософська концепція розвитку.
21.Філософській аналіз суспільства.
22.Основні сфери суспільного життя та їх особливості.
23.Суспільство і природа: взаємодія, суперечності, перспективи.
24.Екологічні проблеми сучасності.
25.Географічне середовище як чинник суспільного розвитку.
26.Народонаселення як передумова та суб'єкт історичного процесу.
27.Матеріальне виробництво як основа суспільного розвитку.
28.Духовна сфера життя суспільства.
29.Соціальна структура та її різновиди.
30.Політика як соціальне явище, її специфіка та роль у суспільному житті.
31.Держава: походження, сутність, функції.
32.Проблема походження людини. Основні концепції антропогенезу.
33.Людина як предмет філософського аналізу. Сутність людини.
34.Свідомість, мислення, мова. Роль мови у розвитку суспільства та людської культури.
35.Тілесні, душевні та духовні засади особистості.
36.Людина як індивід, індивідуальність, особистість.
37.Свобода і відповідальність людини у сучасному світі.
38.Основоположні феномени людського буття: любов, творчість, щастя, віра, праця, гра.

39.Тема життя і смерті у філософії.
40.Сенс життя людини і людства.
41.Цінності як ядро духовного світу людини. Типи цінностей.
42.Проблемне поле філософії історії.
43.Формаційний підхід до аналізу історичного процесу.
44.Цивілізаційний підхід до аналізу історичного процесу.
45.Смисл та спрямованість історичного процесу.
46. Суспільний прогрес та його критерії.
47.Людина як суб'єкт історичного процесу. Народ та особистість в історії.
48.Особливості інформаційного суспільства.
49.Багатозначність феномену культури. Культура як спосіб буття людини.
50.Суперечності розвитку культури в сучасному суспільстві.
51.Типологія культур. Культура і цивілізація.
52.Філософія і наука. Генезис науки та основні етапи її розвитку.
53.Наука і техніка як соціокультурні феномени.
54.Місце науки в життєдіяльності суспільств.
55.Особливості сучасної науки.
56. Сучасна НТР, її вплив на розвиток суспільства та людини.
57.Глобальні проблеми людства: зміст, причини виникнення, шляхи подолання.
58.Соціальне передбачення і моделювання майбутнього.
59.Процеси глобалізації в сучасному світі.
60.Криза сучасної цивілізації та шляхи виходу з неї.

5.2. Зразок «нульового» варіанту іспитового білету

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0
Чорноморський національний університет ім. П.Могили
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 052 «Політологія»

Навчальна дисципліна
ФІЛОСОФІЯ

Варіант №0

1. Ффілософія Стародавнього Китаю (15 балів).
2. Некласична філософія XIX ст. (15 балів).

Затверджено на засіданні кафедри соціології та політології. Протокол №___ від «___» 20__ року.

Завідувач кафедри Тетяна ЛУШАГІНА
Екзаменатор Богдан БОНДАРЕЦЬ

Розділ 6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

6.1. Система оцінювання роботи студентів

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється шляхом перевірки знань студентів на іспиті згідно розкладу сесії.

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1.	Опитування та виступи на групових заняттях (передбачено 7 відповідей)	7 х 5 = 35	Протягом семестру
2.	Самостійна робота	15	Протягом семестру
3.	Повідомлення (виступ на занятті)	20	Протягом семестру
4.	Залік	30	Сесія
	Всього	100	

6.2. Критерії оцінювання

Опитування на групових заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння студентів самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 5 балів. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 4 балів ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 2-3 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;

- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-1 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Підготовка і виступ з повідомленням.

Критеріями оцінювання повідомлення виступають:

- якісна підготовка матеріалів згідно теми виступу,
- виклад матеріалів зрозумілою для аудиторії мовою,
- самостійні висновки, повнота розкриття теми повідомлення.

Максимальна оцінка – 20 б. (порушення однієї з умов – зменшення оцінки на 4 б.).

Самостійна письмова робота (тема для роботи обирається залежно від успішності студентів у вивченні тих чи інших питань курсу).

Критеріями оцінювання виступають: повна правильна відповідь на кожне питання 5 балів (3х5=15); відповідь повна, але з деякими недоліками 4 бали (3х4=12); відповідь неповна 3 бали (3х3=9).

Розділ 7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні джерела

1. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К.: Наук. думка, 1997.
2. Губерський Л.В. Основи філософії: Навчальний посібник / Леонід Васильович Губерський. – Харків: Фоліо, 2017.
3. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Основи філософії: Навч. посіб. – Харків: Право, 2013. – 352 с.
4. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навч. посіб. 2-е вид., виправл. і доопр. – Київ: Каравела, 2012. – 544 с.
5. Сучасний словник з суспільних наук / За ред. О.Г. Данильяна, М.І. Панова. – Харків: Прапор, 2006. – 432 с.
6. Філософський енциклопедичний словник. – Київ.: Абрис, 2002. – 568 с.
7. Філософія: Навч. посіб. / За ред. І.Ф. Надольного, В.П. Андрущенка, І.В. Бойченка та ін. – Київ: Вікар, 1997. – 578 с.
8. Читанка з історії філософії: У 6-ти кн. / За ред. Г.І. Волинки. – Кн. 6. Зарубіжна філософія XX ст. – К.: Довіра, 1993. – 239 с.

7.2. Додаткові джерела

1. Андрущенко В.М. Соціальна філософія / В. М. Андрущенко, М.І. Михальченко. − К : Генеза, 1996. − 368 с.
2. Базалук О.О. Філософія освіти / О.О. Базалук, Н.Ф. Юхименко. – К. : Кондор, 2010. − 164 с.
3. Бойченко І.В. Філософія історії : підручник / І. В. Бойченко. – К. : Т-во „Знання”, КОО, 2000. – 723 с.
4. Воронкова В. Г. Філософія : навчальний посібник / В. Воронкова. – К. : ВД „Професіонал”, 2004. – 464 с.
5. Горський В.С. Історія української філософії / В. С. Горський, К. В. Кислюк. – К. : Либідь, 2004. – 488 с.
6. Добронравова І. С. Філософія і методологія науки: підручник / І.С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2008. – 223 с.
7. Історія філософії : Підручник для вищої школи. – Х.: Прапор, 2003. – 768 с.
8. Кремінь В.Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підручник / В.Г. Кремінь, В. В. Ільїн. – К. : Книга, 2005. – 528 с.
9. Катренко А. В. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації: навчальний посібник / А. В. Катренко. – Львів : Науковий світ, 2000. – 424 с.
10. Огородник І.В. Історія філософської думки в Україні./ І .В. Огородник, В .В. Огородник. − К: Вища школа, 1999. − 543 с.
11. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки: підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів: ЛНУ

імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
12. Симоненко С.М. Практикум з дисципліни «Філософія» для студентів 1 курсу всіх форм навчання: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2017. – 196 с.
13. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2017. – 396 с.

7.3. Інформаційні ресурси

1. http://litopys.org.ua
2. www.info-library.com.ua
3. www.nbuv.gov.ua
4. http://philosophy.kiev.ua
5. www.univ.kiev.ua/ua/lib/
6. http://www.filosof.com.ua/publik.htm
7. http://www.niss.gov.ua/resourses.html
8. http://www.osvita.org.ua/
9. http://www.philosophy.ua/
10. http://www.psylib.kiev.ua/
11. http://www.socd.univ.kiev.ua/LIB/
12. http://www.vuzlib.net/kult_l/_index.htm
13. http://www.studentbooks.com.ua/
14. http://kultura.ho.ua/bib_sofia_kf.htm
15. http://naub.org.ua